

מהר"ל באר הגולה באר החמישי

ומה שאמרו הוא אמה וכו', שאם היה הוא אמה וזקנו אין כ"כ גדול, אין זה שפל אנשים אדרבה דומה לגבור ולא נקרא זה שפל אנשים, אבל עתה שהיה זקנו אמה וכן פרמשתקו אמה וורת נמצא כי גופו קטון יותר מדאי, ודבר זה נקרא שפל אנשים ממה שראוי שיהי'. אמנם מה שאמר ופרמשתקו אמה וורת שהוא יותר גדול מן הגוף, ר"ל כי היה הגנאי שלו יותר מצורתו העצמית שלו. וכל זה מה שהיה יוצא צורתו מסדר העולם עד שהי' נמשך אחר צורתו הגנאי מה שאין ראוי להיות. וזה להודיע, כי ישראל שהיו נגאלים וקנו המעלה העליונה על הכל, ולא היו ישראל ראויים אל המעלה העליונה רק מתוך השפלות היותר גדול, וזהו ממדת הש"י שהוא מרומם ומנשא את האדם מתוך השפלות היותר גדול, כי ישראל היו משועבדים בתכלית השעבוד והיה מושל עליהם בגופם ובממונם, והוא היה אדם אשר הי' בתכלית השפלות והיה מושל בישראל. ולכך אמר הכתוב (דניאל ד') ושפל אנשים יהוקים עליך, ודבר זה היה סבה לגאולה ולהיות מנשא ישראל על כל, גם בשביל סבה זאת, שאם הי' פרעה אדם מסדר העולם ובהנהגתו לא היה מתנגד אל הש"י לסרב על דברו, אחר כל האותות והמופתים אשר עשה השם יתברך, כי סדר העולם היה מכריע אותו לזה שלא יצא כ"כ מסדר העולם. כי אף שנמצא רשע שהוא אינו שומע לדברי השם יתברך, אבל לא כל כך אחר שעשה השם יתברך האותות והמופתים ועם כל זה לא שמע. רק היה יוצא בעצמו מסדר העולם, ולא היה בכלל סדר הבריאה והיה שפל אנשים כמו שאמר, ואינו נכלל עם הנבראים כלל, וגם זה היה סבה שהי' מסרב נגד השם יתברך, כי כל שפל אנשים רוצה להראות תקפו ומעלתו, ולכך היה חולק על השם יתברך שלא לשלוח את ישראל. ואם הי' ענינו בסדר העולם לא היה עושה זה, כי האדם שהוא בעל טבע והוא בסדר העולם איך יהי' חולק על יוצרו, אבל היה נראה בעצמו שלא היה טבעי כסדר העולם, לכך היה יוצא מסדר העולם לחלוק על הקב"ה ולא רצה לשמוע אל מה שנאמר לו מפי ה'. ולפיכך אמר שם גם כן, פרעה שהיה בימי משה אמגושי היה, כי אמגושי הוא מכשף והמכשפים הם מכחישים פמליא של מעלה כי הם מתנגדים אל גזירת השם יתברך, ודבר זה היה בפרעה ומצד הוזה לא היה רוצה לשמוע אל גזירת המקום. ואין כאן מקום זה להאריך, שאין הכוונה פה רק לפרש מקום התמיה שיש בדבריהם:

גיטין יד

עניין: הן אמה וכובען אמה

מהרש"א

גמ' הן אמה כו' ומדברים פחציייהן כו'. עיין פרש"י והוא דמוק ולולי פירושו נראה דהן אמה כו' ממש קאמר כההיא דלמריין צמ"ק פרעה דבימי משה הוא אמה וזקנו אמה כו' דהיינו אמה ממש כדמייטי קרא שפל אנשים והשתא ניחא שנראה מדברים מחליין ממש קאמר דהכובע אמה נראה כאלו הוא מגופו וכו' מאוימים וק"ל:

גמ' מ"ק יח.

ובשפה המעכבת א"ר נחמן בר יצחק לדידי כשפה המעכבת דמי לי ואמר אביטול ספרא משמיה דרב (פפא) פרעה שהיה בימי משה הוא אמה וזקנו אמה ופרמשתקו אמה וורת לקיים מה שנאמר וישפל אנשים יקים עליה ואמר

בן יהודע מ"ק יח.

שם. פרעה שהיה בימי משה הוא אמה וזקנו אמה. אפשו על דרך ההפלה נקטו הכ"ן, כמו ערים גדולות וצורות בשמים, דלרז"ל דברה תורה לטון נזמא, ודברו חכמים לטון נזמא, ר"ל שהיה קצר מאד משונה מכל קצרים שבעולם, ובודאי בשיעור אמה רמזו צוה חזיה רמז. ור"ל צמ"ד מה שהיה קצר כ"כ משונה מאד, דידוע דקצר קמה מלא ערמה, וכל שהוא קצר יותר מלא ערמה יותר. מעשה בראשון קצר שקבל לפני המלך על ארס אחד שרימהו, ח"ל המלך שקר אמה דובר, כיון שאמה קצר הנך מלא ערמה, ומי יוכל לרמות אותך, ח"ל אדוני המלך זה שרימה אותי הוא קצר ממני. נמלא כל מי שהוא קצר יותר רמזי הרבה יותר, וח"כ זה פרעה כ"כ היה מלא ערמה, ועכ"ל לא יוכל לעמוד בערמתו כנגד מרע"ה. ואומרים פרמשתקו אמה וורת, נראה לפרש כונתם על כח החלוקה של המשגל הקצורה בראשון, שהיתה חזקה וגדולה ביותר, לכן נקטו שיעור ורת עם האמה, לרמזו צורת על זכרו הזרע שלו שהיה נחל שופף, ולכן היה מושל בראשון מלרים שהיא ערות הארץ, שקליפת הגיחוף חזקה בה, והוא שבת של ישראל שלא היה יכול לשלוט בהם לנאף בנשותיהם ח"ו, אע"פ ששלט הרבה בנוסף, לצבור לו עבודה בחומר ובלבנים:

פרשת תצוה – שמות פכ"ח

תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה רַקִּים: ם וְלִבְנֵי אֶהְרִן תַּעֲשֶׂה כְּתֹנֹת וְעֵשִׂיתָ לָהֶם אֲבִנָּיִם וּמִגְפָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכַבֵּוד וּלְתַפְאֶרֶת: ם